

Sicilië

Het haventje van Stazzo, ten noorden van Catania
A. Saffo/Sime/Photomastop

De regio's van deze gids:

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1 Palermo en omgeving	blz. 135
2 West-Sicilië	blz. 213
3 Agrigento en de zuidkust	blz. 253
4 Centraal-Sicilië	blz. 287
5 De barokdriehoek:
Syracuse, Noto en Ragusa	blz. 329
6 De Ionische kust:
Catania, de Etna en Taormina	blz. 385
7 De Tyrreense kust van Milazzo tot Cefalù	blz. 447
8 De eilanden rondom Sicilië	blz. 499

INHOUD

R. Fumagalli/Marka/age fotostock

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ...6

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

De mooiste reisherinneringen10

REISPLANNER

Een keuze uit de mooiste routes...18

DE REIS VOORBEREIDEN

NAAR SICILIË

Met het vliegtuig.....	28
Met de boot	28
Met de auto.....	29
Met de trein.....	29
Met de bus.....	29

VOOR HET VERTREK

De seizoenen	30
Nuttige adressen.....	30
Formaliteiten	31
Reizigers met een beperking	32
Zomer- en wintertijd.....	32
Telefoneren	32
Geld	33
Budget.....	33
Overnachten	33
Uit eten	36

SICILIË VAN A TOT Z

Rubrieken in alfabetische volgorde.....	38
--	----

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en activiteiten voor het gezin.....	46
--	----

MEMO

Evenementen	47
Leestips	48
Filmtips	49

MEER WETEN OVER SICILIË

SICILIË VANDAAG

Economie	52
De dreiging van de maffia	54
Karaktertrekken.....	55
Taalnuances.....	56

GEOGRAFIE

Duizend vormen, duizend kleuren.....	57
De vulkaangebieden	59
Citrusvruchten, olijven en vijgen..	62

GESCHIEDENIS

De historische erfenis.....	64
Chronologisch overzicht.....	76
<i>Frederik II, veelzijdig heerser.....</i>	78

DE GRIEKEN OP SICILIË

Geschiedenis en samenleving	80
De cultuur	83
De godsdienst.....	85
<i>De Siciliaanse Olympus</i>	87

KUNST EN ARCHITECTUUR

De grote lijnen in de Siciliaanse kunst.....	88
Enkele begrippen uit de architectuur.....	112

CULTUUR

De Grand Tour	114
Beroemde schrijvers	115
Stilte, actie!	117
De muziek.....	119
Bekende Sicilianen	120

GODSDIENST EN VOLKSGELOOF

Het christendom	121
De islam op Sicilië	122

De Joden op Sicilië	122
Feesten.....	123
De 'pupi'	125

DE SICILIAANSE KEUKEN

Een typisch mediterrane keuken..	128
Hapje à la sicilienne.....	130
Voor de fijnproever	130
Dranken	130

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 PALERMO EN OMGEVING

Palermo.....	136
<i>Overzicht van de stad.....</i>	147
<i>Een mozaïek van culturen.....</i>	153
<i>Een liberty-route.....</i>	166
Monreale	196
Golfo di Castellammare	204

2 WEST-SICILIË

Erice.....	214
Trapani	220
Segesta	226
Marsala.....	228
<i>De sage van de marsala</i>	230
<i>Zout, een eeuwenoud verhaal</i>	234
Mazara del Vallo	239
Selinunte	243
Castelvetrano	247

3 AGRIGENTO EN DE ZUIDKUST

Agrigento en de Tempelvallei.....	254
<i>Een turbulent verleden.....</i>	258
Sciacca en het achterland.....	276

4 CENTRAAL-SICILIË

Enna	288
Piazza Armerina.....	301
Villa Romana del Casale.....	304
<i>Casale en de levenskunst van de Romeinen.....</i>	308
Caltagirone.....	313
<i>De stad van de keramiek</i>	316
Het Iblei-gebergte.....	320

5 DE BAROKDRIEHOEK: SYRACUSE, NOTO EN RAGUSA

Syracuse.....	330
<i>De tirannen van Syracuse.....</i>	337
Noto	356
<i>Van ruïnes tot 'stenen tuin'</i>	358
Ragusa.....	365
Modica	376

6 DE IONISCHE KUST: CATANIA, DE ETNA EN TAORMINA

Catania	386
De Etna.....	406
<i>Anatomie van een reus</i>	412
Taormina.....	421
Messina	438

7 DE TYRREENSE KUST VAN MILAZZO TOT CEFALÙ

Milazzo en de Golf van Patti	450
Het Nebrodi-gebergte	462
<i>De Siciliaanse Apennijnen</i>	466
Het natuurpark van de Madonie ..	475
Cefalù.....	489

8 DE EILANDEN RONDOM SICILIË

De Eolische Eilanden.....	500
<i>Excursie op Stromboli</i>	514
De Egadische Eilanden.....	522
Pantelleria	531
Lampedusa.....	537
<i>Een zeewereld.....</i>	540
Ustica	543

Register	548
Kaarten en plattegronden.....	559
Woordenlijst	achterflap

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

NIET TE MISSEN

★★★ De reis waard

★★ Een omweg waard

★ Interessant

★★★

Villa del Casale

Deze villa in Piazza Armerina is versierd met mozaïeken van een uitzonderlijke rijkdom. De levendige tafereelen met menselijke figuren en dieren getuigen van de Romeinse levenskunst. Zie blz. 304.

Funkystock/age fotostock

★★★

Stromboli

Een vulkanisch eiland in de Tyrreenische Zee, dat de nachtelijke hemel regelmatig verlicht met een vuurwerk van lavabommen en roodgloeiend vulkanisch gruis. Zie blz. 513.

imageBROKER/hemis.fr

A. Saifó/Sime/Photononstop

Palermo

Weelderige barokke gebouwen en soms een exotische, oosterse sfeer. De stad ligt aan een prachtige baai en is een culturele smeltkroes, met invloeden van de Grieken, Romeinen, Byzantijnen, Arabieren, Normandiërs en Spanjaarden. Zie blz. 136.

Taormina

Tussen het besneeuwde silhouet van de Etna en het verblindende licht van de Ionische Zee ligt Taormina, de voormalige Griekse kolonie Tauromenion. Zie blz. 421.

G. Simeone/Sime/Photononstop

R. Harding/hemisfr

Segesta

Deze verbluffend goed bewaard gebleven Dorische tempel is een van de weinige overblijfselen van de oude stad van de Elymiërs. Hij staat eenzaam midden in een heuvellandschap. Zie blz. 226.

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

TOP 5 Oudheidkundige overblijfselen

1. Tempelvallei (blz. 255)
2. Villa del Casale (blz. 304)
3. Neapolis van Syracuse (blz. 340)
4. Segesta (blz. 226)
5. Theater van Taormina (blz. 424)

De tempel van Juno in de Tempelvallei
bdskla/Stock

♥ Verjaag hagedissen

bij elke stap over het pad door het Riserva dello Zingaro. Ruik de zoethoutgeur van de maquis in de lente. Neem een duik in het turquoise water van een van de minibaaitjes langs het mooiste natuurpark van Sicilië. **Zie blz. 207.**

♥ **Proef** de ziel van Sicilië op de vismarkt van Catania. Op een steenworp afstand van de Piazza Duomo brengen tientallen verkopers hun sardines en zwaardvissen aan de man in een taal die een mengeling is van Italiaans, Arabisch en oud-Frans. De sfeer op deze markt is nog net zo als honderden jaren geleden. **Zie blz. 390.**

♥ Geniet van de klasiëken

in het Griekse theater van Syracuse, dat in de zomer eer betuigt aan de schrijvers van de oudheid door hun stukken op te voeren op de plaats waar ze al 2500 jaar worden gespeeld. **Zie blz. 341.**

♥ Krijg een déjà-voel

als u de trap van de Duomo van Palma di Montechiaro op loopt en bedenkt dat dit de kerk van Donnafugata uit *De tijgerkat* van Tomasi di Lampedusa is. Breng ook een bezoek aan het klooster, waar de benedictijnen nog steeds de amandelkoekjes verkopen waar de prins van Salina zo gek op was. **Zie blz. 270.**

REISPLANNER

Palermo

3 dagen

Route: drie dagen verwondering in Palermo.

De kerk San Cataldo in Palermo
Ch. Boisvieux/age fotostock

Het plaatsje Mondello
Peeter Viisimaa/iStock

● Dag 1 Palermo

Palazzo dei Normanni (**blz. 137**) en kathedraal (**blz. 146**). De wijk Kalsa (**blz. 156**) en Galleria Regionale della Sicilia (**blz. 157**). Avond in de wijk rond La Vucciria (**blz. 163**).

● Dag 2 Palermo

De wijk Ballarò (**blz. 154**), Quattro Canti en de kerken La Martorana en San Cataldo (**blz. 151**). De kerk San Domenico en de *oratorios* versierd door Serpotta (**blz. 150**). Avond in de wijk rond Teatro Massimo (**blz. 171**).

● Dag 3 Omgeving van Palermo

Bezoek de kathedraal van Monreale (**blz. 196**) of ga zwemmen in Mondello (**blz. 178**).

Tips: bekijk Palermo te voet. Naar Monreale en Mondello kunt u met de bus of met de taxi. Ga in het voor- of najaar om de hitte en de drukte van de zomer te vermijden.

Het eeuwige Sicilië

7 dagen

titosack/iStock

Route: 700 km aan hoogtepunten van Palermo naar Catania.

● Dag 1 Palermo

Palazzo dei Normanni, kathedraal en Piazza Bellini. De San Domenico en het Oratorio del Rosario de Santa Cita. Nacht in Palermo **(blz. 136)**.

● Dag 2 Monreale/ Agrigento

Kathedraal van Monreale **(blz. 196)**. Agrigento en de Tempelvallei **(blz. 254)**. Nacht in Agrigento.

● Dag 3 Caltagirone/ Ragusa

Romeinse villa van Casale **(blz. 304)** en ontbijt in Caltagirone **(blz. 313)**. Middag en nacht in Ragusa **(blz. 365)**.

● Dag 4 Syracuse

Parco Archeologico della Neapolis **(blz. 340)**. Middag en nacht in Ortigia **(blz. 330)**.

● Dag 5 Etna

De Etna **(blz. 406)** via de Circumetnea. Nacht in Taormina **(blz. 421)**.

● Dag 6 Taormina/Catania

Strand. Nacht in Catania **(blz. 386)**.

● Dag 7 Catania

Kathedraal Sant'Agata **(blz. 388)** en de barokke stad.

Tip: vlieg heen naar Palermo en terug vanuit Catania.

Piazza del Duomo in Catania
diegograndi/iStock

Sicilië van A tot Z

Aankopen

NIJVERHEID

Aardewerk, houten karren en *pupi* getuigen van de dynamische creativiteit van de Sicilianen. Naast deze pijlers van Siciliaanse nijverheid is **Trapani** beroemd om de sieraden van bloedkoraal (waarvan de mediterrane soort nu beschermd is), van goud en van turkoois, die uitgesteld liggen in de etalages van de edelsmederijen in de historische binnenstad. Ook in Cefalù vindt u mooie sieraden. In **Lampedusa** valt het niet mee de **natuursponzen** niet op te merken. Producten van **papyrus** zijn een specialiteit van **Syracuse**. Palermo en Taormina staan bekend om hun verfijnde kantwerk.

Aardewerk

Het aardewerk met zijn schitterende kleuren is een van de specialiteiten van Sicilië. Het centrum van deze nijverheid is **Caltagirone**, waar aardewerk het uiterlijk van de hele stad bepaalt en met allerlei verschillende motieven de huizen, bruggen en trappen opvrolijkt. Mooie producten treft u ook in **Santo Stefano di Camastra**, **Erice** en **Sciacca**.

Net als **Mazara del Vallo** heeft Sciacca een oude traditie van **pottenbakken**, waarin oorspronkelijk Spaanse motieven worden gebruikt. De producten zijn te koop in de vele uitstekende nijverheidswinkeltjes.

Kerststallen

De traditie van de kerststal (*presepio*) is nog altijd zeer levend op Sicilië. Ieder jaar weer brengen de ambachtslieden de geboorte van Jezus

tot leven in hout, karton, parelmoer of aardewerk.

Marionnetten

In de 16de eeuw bereikten de **pupi**, marionnetten van zo'n 1,50 m hoog, Sicilië. Ze zijn vermoedelijk afkomstig uit Castilië en werden gebruikt om scènes uit riddersverhalen en de Bijbel uit te beelden. Nog steeds brengen enkele poppenspelers personages als Roelant, Reinaut, de schone Angelica en de hele familie die in de loop der eeuwen is ontstaan, tot leven. In Palermo en Acireale wonen een paar beroemde *pupari*, die zowel in hun werkplaats als in het theater hun *pupi* uitstallen.

Karren

Niet alleen de *pupi* vertellen de verhalen aan de Sicilianen; de andere traditionele vorm zijn de houten **karren** (*carretto siciliano*), waarmee de boeren naar de stad gingen. Ze zijn versierd met in felle kleuren geschilderde scènes uit de Siciliaanse geschiedenis vanaf de tijd van de Normandiërs. Ze zijn natuurlijk achterhaald door het gemotoriseerde vervoer, maar voor toeristische doeleinden rijden er nog een paar rond; de meeste zijn echter in musea beland (vooral in Terrasini). Overal vindt u houten, soms ook keramische miniatuurmodellen van dit vervoermiddel, dat onlosmakelijk met de Siciliaanse folklore verbonden is.

CULINAIRE SPECIALITEITEN

Er zijn beslist etenswaren die u graag mee naar huis wilt nemen, zoals gedroogde **tonijn** of gedroogde en gezouten kuit van tonijn (*bottarga*), gerookte **zwaardvis** (omgeving van Trapani en de Egadische Eilanden), **kappertjes** in zout (Pantelleria,

Salina), aromatische **kruiden**, **pistachenoten** (omgeving van Bronte), **marsepein** (Palermo), **amandelspijs** (zo'n beetje overal), eerste-klas **olijfolie** (Colli Nisseni vlak bij Caltanissetta, Monte Etna, Monti Iblei, Val di Mazara, Valdemone) en natuurlijk goede wijnen (*marsala*, *moscato di Noto*, *moscato en passito di Pantelleria*, *malvasia* uit Lipari en Contessa Entellina, *cerasuolo* uit Vittoria). Ter plekke kunt u in het juiste seizoen ook de **vissen** proeven uit Leonforte, cactusvijgen van de Etna, rode sinaasappels, druiven uit Canicetti en Mazzarrone, en niet te vergeten de **salami** uit Sant'Angelo, vlak bij Messina, en **kazen**: *vastedda* uit de vallei van Belice, *ragusano*, *pecorino Siciliano*, *piacentinu Ennese*.

BTW

De BTW in Italië (IVA) is altijd bij de prijs inbegrepen.

AANKOPEN VERSTUREN

Veel banketbakkers en kruideniers hebben een eigen dienst om uw aankopen te verzenden, vaak via hun website. Voor breekbare of nijverheidsproducten kunt u natuurlijk een professioneel koeriersbedrijf in de arm nemen, zoals DHL, of het postbedrijf Poste Italiana. De prijs hangt af van gewicht en omvang van de zending, van de bestemming en hoe snel u het daar wilt hebben.

Consulaten

Consulaat van Nederland – Via Trapani, 1/D, 90141 Palermo, ☎ 091 630 60 05. s.deluca@esterminal.com.

Consulaat van België – Via Roma, 489, 90139 Palermo, ☎ 091 58 65 27.

Elektriciteit

Het voltage bedraagt 220 volt en de stopcontacten zijn hetzelfde als die in Nederland en België.

Feestdagen

Een feestdag is een *giorno festivo*, een werkdag een *giorno feriale*.

1 januari – Nieuwjaarsdag (*Capodanno*).

6 januari – Driekoningen (*Epifania*).

Pasen – *Pasqua*.

Tweede paasdag – *Pasquetta*.

25 april – Bevrijdingsdag (*Liberazione del 1945*).

1 mei – Dag van de Arbeid (*Festa del Lavoro*).

15 augustus – Maria-Hemelvaart (*Festa dell'Assunta*).

1 november – Allerheiligen (*Ognissanti*).

8 december – Maria Onbevleete Ontvangenis (*Immacolata Concezione*).

25 december – Kerstmis (*Natale*).

26 december – Tweede kerstdag, Feest van de H. Stefanus (*Santo Stefano*).

En dan wordt in iedere plaats, hoe klein ook, nog het feest gevierd van de eigen beschermheilige (*Festa del Patrono*).

Gezondheid

Apotheken

De apotheken (*farmacia*) worden aangegeven met een kruis in rood en wit. Er zijn dezelfde producten te krijgen als in Nederlandse en Belgische apotheken. De dagen dat de apotheek geopend is en de namen van dienstdoende artsen en apothekers, staan vermeld op of naast de deur. De meeste artsen en apothekers spreken naast Italiaans ook een andere taal. En overal is wel een arts in de buurt.

Alarmnummers

Zoals in heel de EU is het algemene alarmnummer ☎ 112

Alarmnummer voor medische noodhulp: ☎ 118

West-Sicilië **2**

Michelinkaart 365 – Autonome regio Sicilië

120 km ten zuidwesten van Palermo:

 ERICE ★★★ **214**

12 km ten westen van Erice:

 TRAPANI ★ **220**

40 km ten oosten van Trapani:

 SEGESTA ★★★ **226**

30 km ten zuiden van Trapani :

 MARSALA **228**

23 km ten zuidoosten van Marsala:

 MAZARA DEL VALLO **239**

35 km ten zuidoosten van Mazara del Vallo:

 SELINUNTE ★★★ **243**

20 km ten oosten van Mazara del Vallo:

 CASTELVETRANO **247**

Erice

28.583 inwoners

Als Erice, zoals 's nachts vaak het geval is, in nevelen wordt gehuld, daalt er een mysterieuze sluier over de stad. Een atmosfeer die haar bezoekers herinnert aan het feit dat alles aan Erice mythisch is: haar oorsprong, haar ligging op de 750 m hoge, door Vergilius met de berg Athos vergeleken rotspunt en de stadswallen, die Daedalus zelf zou hebben gebouwd. En dan verschijnt plotseling de zon en gaan de deuren van de kabellift open. Toeristen drommen naar buiten, manden met keramiek veroveren de trottoirs, en in de etalages van de patisserieën verschijnen de beroemde gekleurde amandelkoekjes. Op zo'n moment is Erice gewoon weer een gezellig en verzorgd middeleeuws stadje met vele kerken (meer dan 60!) en prachtige buikbalkons, die de wacht houden over de zonnige pleintjes en de lieflijke geplaveide steegjes. En overal wordt u getraakteerd op spectaculaire uitzichten op Trapani en de Egadische Eilanden.

ADRESBOEKJE: BLZ. 218

Overnachten, uit eten, winkelen, sport en ontspanning enz.

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – Piazza della Loggia (naast het gemeentehuis) - ☎ 0923 50 23 22 - www.regione.sicilia.it/turismo - www.distrettosiciliaoccidentale.it. Informatiepunt in het Castello di Venere - ☎ 320 18 99 137.

LIGGING

Regiokaart A1 (blz. 212)
Twee steile wegen met schitterende **uitzichten**★★ op de zee en de hoogvlakte leiden naar Erice (de kustweg slingert nogal!). Er gaat een kabelbaantje naar Erice vanuit Trapani (SP31 richting Erice: op de hoek met de Via Capua) (Via delle Pinete - ☎ 0923 56 93 06 - www.funiviaerice.it).

PARKEREN

Verplicht (betaald) parkeren op het parkeerterrein bij de Porta di Trapani. Voor niet-inwoners is autorijden in de stad verboden.

AANRADERS

De adembenemende uitzichten; het gebak van patisserie Maria Grammatico.

PLANNING

Reken op een halve dag. Vroeg in de ochtend en laat in de middag zijn er iets minder toeristen dan midden op de dag. Neem buiten de zomermaanden een trui mee, want het kan dan aardig afkoelen.

Wandelen Plattegrond (blz. 216)

DOOR DE STEEGJES VAN DE OUDE STAD

 Wandeling in groen aangegeven op de kaart op blz. 216, vanaf de Chiesa Madre. Reken op 3 uur. De stad is driehoekig van vorm. De Piazzetta San Domenico vormt het centrum, terwijl de

SLIM BEKEKEN

Het **combikaartje** (€ 5) biedt toegang tot de Chiesa Madre, de Torre di Re Federico en de ruïnes van het Monasterio de San Salvatore, San Martino, San Giuliano en San Giovanni.

Castello di Venere, onbereikbaar hoog op de rots van Erice, met op de voorgrond de Torretta Pepoli
bwzenith/iStock

punten gemarkeerd worden door respectievelijk de Chiesa Madre in het westen, het Castello di Venere in het oosten en de Chiesa de Sant'Orsola in het noorden.

★ Chiesa Matrice A2

☎ 0923 86 91 23 - juli en sept. 10.00-19.00 u; aug. 10.00-20.00 u; april-mei, juni en okt. 10.00-18.00 u; maart: 10.00-16.00 u; nov.: 10.00-13.00 u; jan.-feb.: 10.00-12.30 u - € 2.

De versterkte kerk van de Vergine Assunta verrees in de 14de eeuw aan de voet van een wachttoren, die een eeuw later werd verbouwd tot klokkentoren. De *pronaos*, die een eeuw later werd toegevoegd, illustreert de majestueuze uitstraling en het gotische karakter van het heiligdom. Helaas belemmert dit portaal enigszins het zicht op het verfijnde roosvenster in de gevel, dat alleen zichtbaar is vanaf de eerste verdieping van de Torre di Re Federico.

Het interieur van de kerk werd in de 19de eeuw grondig gerestaureerd. Het altaar is versierd met een mooi marmeren retabel in renaissancestijl.

Let bij het naar buiten gaan op de negen kruizen in de noordelijke buitenmuur van de kerk: naar verluidt zijn ze afkomstig uit de tempel van Venus Ericina.

Torre di Re Federico A3

Steile klim - € 2.

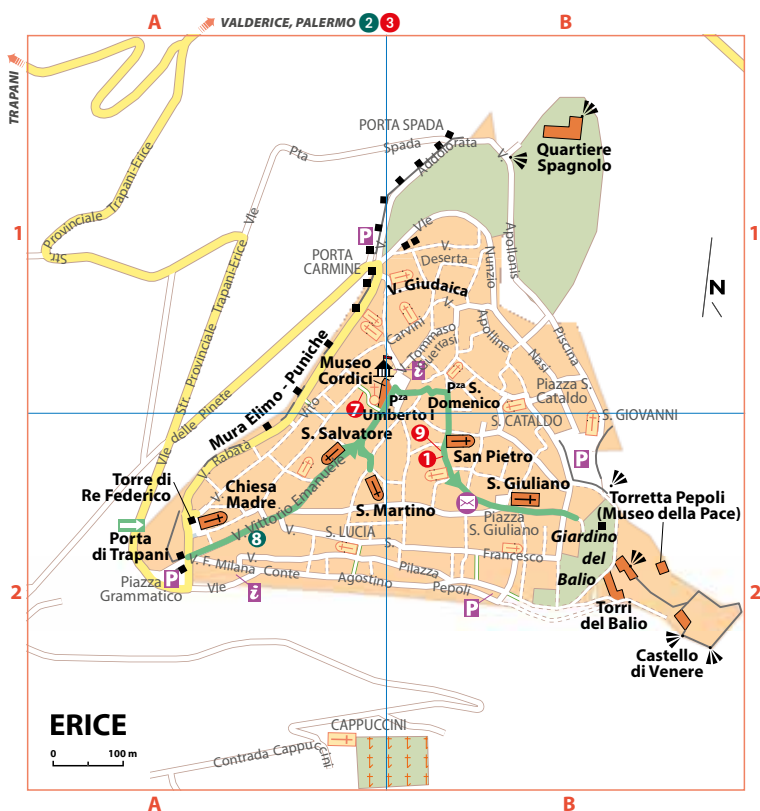
Deze voormalige wachttoren staat naast de kerk, als een losstaande campanile. Op de verschillende niveaus zijn in de muren schietgaten (*1ste verdieping*) en mooie tweelichtvensters aangebracht.

Vanaf de top, met Ghibellijnse kantelen, heeft u een mooi uitzicht over de stad. *Neem de Via Vittorio Emanuele.*

Via Vittorio Emanuele A2

De met oude huizen omzoomde hoofdstraat van Erice heeft het voorkomen van een filmdecor. Tijdens de wandeling omhoog, komt u langs de ruïnes van het benedictijner klooster **Monasterio de San Salvatore** (€ 2), het voormalige paleis van de familie Chiamonte (13de eeuw).

WEST-SICILIË

OVERNACHTEN

Baglio Casa Colomba.....	2
Hotel Elimo.....	8

UIT ETEN

La Pentolaccia.....	1
Sirena di Sansica.....	3
Monte San Giuliano.....	7
San Rocco.....	9

lets verderop voert een steegje rechts naar een kerk met een mooie roze gevel. Dit is de eind 17de eeuw herbouwde **San Martino** (€ 2). Het tongewelf van het middenschip met neobarok stucwerk en fresco's is fantastisch gerestaureerd.

Museo Antonio Cordici A1

Piazza Umberto I - ☎ 346 57 73 550 - van juni tot half juli en half sept.-eind okt.: 10.00-19.00 u; april-mei: 10.00-18.00 u; jan.-maart en nov.-dec.: za, feestd. 10.00-16.00 u - € 4, € 6 combikaartje met het Castello di Venere, het Quartiere Spagnolo en de Torretta. Het museum is ondergebracht in het gemeentehuis. Hier kunt u archeologische vondsten bewonderen, waaronder een klein marmeren **hoofd van Aphrodite** uit de 4de eeuw v.C.

Neem iets verderop aan de rechterzijde van het plein de Via Cordici naar de elegante **Piazza San Domenico**, met een huis met barokvensters, een voormalig paleis met een imposant portaal, een mooi klein bakstenen huis en een klein 17de-eeuws kerkje. Aan een van de vier tafeltjes kunt u even uitrusten en een *arancina* proeven.

Loop verder over de Via Guarnotti.

San Pietro B2

Het mooie barokportaal wordt geaccentueerd door twee roze zuilen. Ernaast begint een boog die de hele straat overspant. Binnen kunt u genieten van een barokaltaar, mooie fresco's en een met 17de-eeuwse tegels belegde vloer.

San Giuliano B2

☎ 0923 86 91 23 - juli en sept. 10.00-19.00 u; aug. 10.00-20.00 u; april-mei. en juni-okt.: 10.00-18.00 u; maart: 10.00-16.00 u; nov.: 10.00-13.00 u; jan.-feb.: 10.00-12.30 u - € 2. Deze mooie kerk (begin 17de eeuw) is herkenbaar aan de barokke klokkentoren met lichtroze pleisterwerk. Het ruime en maagdelijk witte interieur onderscheidt zich door het stucwerk boven het hoofdaltaar en door de beelden van de *Misteri*, die de laatste ogenblikken uit het leven van Christus voorstellen. In de Heilige Week worden deze bewerkte houten beelden (18de eeuw) in een processie meege dragen.

Giardino en Torri del Balio B2

Deze prachtige tuin is in de 19de eeuw aangelegd ten tijde van de restauratie van de oude torens die de Normandiërs hadden gebouwd als vooruitgeschoven verdedigingsposten van het kasteel. De torens en de tuin ontleen hun naam aan de term *bajulo*, de titel van de Normandische gouverneur die hier verbleef. Omdat de torens nu privébezit zijn, zijn ze niet te bezichtigen. Maar ook het **uitzicht**★ vanuit de tuin is de moeite waard: heel Trapani spreidt zich aan uw voeten uit, met op de achtergrond de Egadische Eilanden.

Torretta Pepoli B2

☎ 339 89 74 843 - 10.00-20.00 u - gratis.

Nadat hij in 1870 de Torri del Baglio had laten restaureren en de tuin opnieuw was ingericht, liet baron Agostino Pepoli, die afstamde van een zeer oude bankiersfamilie uit Bologna, op de duizelingwekkend hoge rotspunt tegenover de torens een soort minikasteel bouwen, dat de uitstraling heeft van een operettedecor. Het kasteeltje werd zijn toevluchtsoord, want in deze Toretta ontving hij de grootste namen uit de wereld van de kunsten, de wetenschappen en de politiek.

De Toretta heeft tientallen jaren leeggestaan, maar werd toen gelukkig geres-taureerd. Bij die gelegenheid kreeg het bouwwerk de officiële naam 'Permanent Observatorium van de Vrede en Lichtbaken in de Middellandse Zee'.

Castello di Venere B2

☎ 366 67 12 832. *Zelfde openingstijden als het Museo Cordici* - € 4, € 6 combikaartje met het Museo Cordici, het Quartiere Spagnolo en de Torretta.

Het kasteel staat op de uiterste punt van de rots, hoog boven de zee en de vlakte. De bouw begon ten tijde van de Normandische periode (12de eeuw), maar de geschiedenis van deze plek is veel ouder. Hier stond namelijk ooit de tempel van Venus Ericina, die vooral in de oudheid overal vereerd werd. De Normandiërs lieten de vervallen tempel afbreken en bouwden op dezelfde plek een vesting met dikke muren. De vesting werd beschermd door zijn ligging en door twee vooruitgeschoven wachttorens, de Torri del Balio, die ooit door een ophaalbrug met het kasteel verbonden waren. De defensieve functie van het bouwwerk blijkt nog uit de machicolis boven de poort. De gevel is versierd met het wapenschild van Karel V en een mooi tweelichtvenster.

Binnen, in de ruïne van het Normandische kasteel, liggen resten uit de Romeinse periode en wat over is van de stadswallen uit de begintijd van de stad – waaronder de beroemde muur die volgens de legende werd opgericht door Daedalus. Maar deze plek is vooral interessant omdat u vanaf hier kunt genieten van een

van de mooiste **uitzichten**★★★ van Italië: van de baai van Castellammare, aan de Tyrreense Zee, het schiereiland van San Vito lo Capo met de Monte Còfano, Trapani, dat als een schip de zee in steekt, de Egadische Eilanden, de Via del Sale tot, bij zeer helder weer, de eilanden Ustica en Pantelleria. En heel af en toe is zelfs Capo Bon, het uiterste puntje van Tunesië en dus van Afrika te zien.

Wat is er nog meer te zien?

★ Mura Elimo-Puniche A1-2

Deze indrukwekkende stadsmuur werd boven op Carthaagse vestingwerken (8ste-6de eeuw v. C.) gebouwd. Hij liep destijds rond de hele stad, die daardoor onneembaar was. De wachttorens en de weergangen waren bereikbaar via steile trappen. Via smalle openingen in de muur konden mensen, en waarschijnlijk ook voorraden, de stad in en uit. In de loop der eeuwen zijn de massieve blokken aan de onderzijde verhoogd met kleine gewelfstenen. Het best bewaard gebleven deel loopt langs de Viale dell'Addolorata.

Quartiere Spagnolo B1

Tijdelijke exposities.

In de 17de eeuw werden hier Spaanse soldaten gehuisvest. Tegenwoordig is het gebouw de thuishaven van het **Museo di Arti e Mestieri Tradizionali**. Het uitzicht op het achterland, de baai van Monte Còfano en de veel lager gelegen *tonnara* van Bonagia is werkelijk adembenemend.

ERICE: ADRESBOEKJE

AANKOMST EN VERTREK

De **kabelbaan** brengt u in 15 min. van Trapani naar Erice. Het dalstation (*funivia*), ten noorden van Trapani, is duidelijk aangegeven. *Via Capua 2* - ☎ 0923 56 93 06 - www.funiviaerice.it - seizoen: ma 13.00-20.00, di-vr 8.10-20.00, za 9.00-21.00, zo 10.00-20.00 u - retour € 9. De **AST-bus** (☎ 0923 21 021) rijdt in 50 min. van Trapani (*Piazza Malta*) naar Erice (€ 2,70).

OVERNACHTEN

DOORSNEEPRIJZEN

Hotel Elimo – A2 - *Via Vittorio Emanuele 23* - ☎ 0923 86 93 77 - www.hotelelino.it - 21 kamers - € 80/€ 130 ☞. Zeer gastvrij hotel. Vanaf het groene binnenplaatsje voert een trap naar de kamers. Prima bediening en vanuit alle kamers een fantastisch uitzicht.

Buseto Palizzolo

GOEDKOOP

Baglio Casa Colomba – **Buiten de plattegrond, bij A1 (blz. 216)** - 20 km oostwaarts van Erice - *Via Toselli 165/183* - ☎ 0923 85 27 29 - www.casacolomba.com - 📍 🚗 - 10 kamers € 60 ☞. De kamers van dit in een boomgaard gelegen 19de-eeuwse hotel ademen een warme sfeer. Ideale uitvalsbasis voor tochtjes in de omgeving.

UIT ETEN

DOORSNEEPRIJZEN

La Pentolaccia – B2 - *Via G. F. Guarnotti 17* - ☎ 0923 86 90 99 - www.ristorantelapentolaccia.it - *gesl. jan.-feb. en nov.-maart* - € 20/25. Bij de ingang van dit tot restaurant omgetoverde voormalige klooster uit de 17de eeuw wordt u verwelkomd door een van de beroemde Siciliaanse karren.

Op de eerste etage zijn twee zalen waar u kunt genieten van uitstekende Siciliaanse gerechten. Ruime keuze aan antipasti. Een instituut.

San Rocco – B2 - Via G. F. Guarnotti 23 - ☎ 0923 86 93 37 - € 25.

Verscholen op de hoek van een steegje en de drukke Via Guarnotti. Traditionele keuken op basis van Siciliaanse producten. Om in alle rust te genieten.

Monte San Giuliano – A1 - Vicolo S. Rocco 7 - ☎ 0923 86 95 95 - www.montesangiuliano.it - € 22/40.

De middeleeuwse atmosfeer en het gezellige tuintje van dit restaurant vormen een prettige entourage voor tal van smakelijke, traditionele gerechten: ravioli met zwarte inktvis en ricotta, couscous met vis, zwaardvis met kappertjes.

Bonagia

DOORSNEEPRIJZEN

Sirena di Sansica – Buiten de plattegrond, bij A1 (blz. 216) -

12 km ten noorden van Erice via Valderice - Via Lungomare 45 - ☎ 0923 57 31 76 - www.ristorantesansica.it - gesl. di -

€ 20/30. Dit grote restaurant aan de haven, naast de Saraceense toren van de *tonnara*, is populair. Hele families komen hier genieten van de verse vis. Een van de beste keukens op dit gebied.

EEN TUSSENDOORTJE

Maria Grammatico – A2 - Via Vittorio Emanuele 14 - ☎ 0923 86 93 90 - 9.00-20.00 u (za tot middernacht). Na een verblijf van vijftien

jaar in het klooster kent *signora Maria* werkelijk alle geheimen van de 'kloosterpatisserie': amandel- en marsepeingebak, *buccellati* (gebak gevuld met gedroogde vijgen, amandelen, noten, krenten, enz.) en *genovesi* (cake).

Antica Pasticceria del

Convento – AB2 - Via G. F.

Guarnotti 1 - ☎ 0923 86 97 77 -

www.anticapasticceriadelconvento.it - 9.30-19.30 u - gesl. jan.-maart.

De marsepein en het traditionele gebak van Pirro Giacomina zijn minstens even zoet als de producten van zijn tante, Maria Grammatico. Deze heerlijke patisserie heeft ook een paar tafeltjes.

Pasticceria San Carlo – B1 -

Via San Domenico 18 - ☎ 0923 86 92 35 - 9.00-13.00, 15.30-21.00 u.

Volgens kenners koopt u hier de beste *genovesi* van de stad. Proef ze bij voorkeur goed warm en met ricotta of slagroom.

WINKELN

Bazar del Miele – B1 - Via

Cordici 16 - ☎ 0923 86 91 81 -

www.bazardelmiele.com - 9.00-

20.00 u. In deze prachtige winkel kunt u alle traditionele gastronomische producten die Sicilië te bieden heeft, proeven en kopen.

EVENEMENTEN

Venerdì Santo – Op Goede Vrijdag wordt de traditionele Processione dei Misteri gehouden, inclusief een optocht met mooie 18de-eeuwse houten beeldengroepen.

Vertaling	Sylvia Birnie, Alexander van Kesteren, Marieke van Ommeren, Rob de Ridder, Eric Strijbos
Eindredactie	Frans van der Heijden
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	A. Bartuccio/Sime/Photononstop
Oorspronkelijke titel	Sicile
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Maura Marca, Catherine Girard, Nicolas Jury
Redactie	Maura Marca, Sophie Lhéraud, Manuela Magni, Marie-Isabelle Corradi, Eva Cantavenera, Jean-Louis Gallo, Hervé Kerros, Denis Montagnon, Véronique Nègre
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan, Sandro Borel
Omslagontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Cartografie	Thierry Lemasson, Denis Rasse, Iulia-Elena Fontanine, Marisena Georgiana Dumitru.
	Stadsplattegronden: © MICHELIN en © 2006-2015 TomTom. All rights reserved
Met dank aan	Didier Broussard, Marie Simonet, Menalda Tours, Stefano Senini

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2018

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Papiermolen 14-24
NL-3994 DK Houten
degroenereisgids@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2018/45/140 - NUR 512

ISBN 978 94 014 4867 3

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.